

DREPTUL

LEGISLAȚIUNE — DOCTRINĂ — JURISPRUDENȚA — ECONOMIE POLITICĂ

DIRECTOR: C. G. DISSESCU

PRIM-REDACTOR: V. ATHANASOVICI

REDACTORI: PAUL NEGULESCU, DEM. NEGULESCU, AL. CERBAN, G. MEITANI, G. G. DANIELOPOLU, G. C. CRISTESCU.

ZIARUL APARE
JOIA ȘI DUMINECA

REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA STRADA DOAMNEI, 20

REDACTOR-ADMINISTRATOR
B. P. RĂDULESCU**ABONAMENTELE**se fac pe an și pe jumătate de an
la 1 Ianuarie și 1 Iulie

Dela 1 Iulie până la 1 Sept. ziarul nu apare

GRIGORE G. PĂUCESCU

FONDATOR-PROPRIETAR

Un număr: 50 bani

Un număr vechiu 1 leu

COSTUL ABONAMENTULUI

Pe an, 40 lei; pe jumătate an, 20 lei

Studentii plătesc pe jumătate

Pentru străinătate se adaugă timbrul post a

SUMARJURISPRUDENȚA ROMÂNĂ.— *Inalta Curte de casațiune și justiție, secțiunea II: Lucian Bertola cu Louise Bertola.**Inalta Curte de casațiune și justiție, secțiunea III: M. Weissman cu firma comercială F. Martin el Co. și alții.**Curtea de apel din București, secțiunea III: Leposava Gheorghievici și alții cu C. Lecca și alții (Afacerea Momulo).*JURISPRUDENȚA STRĂINĂ.— *Observație de S. R.***JURISPRUDENȚA ROMÂNĂ****INALTA CURTE DE CASAȚIUNE ȘI JUSTIȚIE
SECȚIUNEA II***Audiența dela 15 Aprilie 1909*

Președința d-lui N. Mandrea, președinte

Lucian Bertola cu Louise Bertola

DIVORȚ.— CAPACITATE.— CONDIȚII.— STRĂINI.— LEGEA NAȚIONALĂ.— APLICAREA EI.— CONVENȚIA DELA HAGA.— LEGEA DIN 17 IULIE 1904 CARE RATIFICĂ CONVENȚIA RESPECTIVĂ.

Deși condițiile de celebrare și de desfacere a unei căsătorii par a fi de ordine publică, deopotrivă aplicabile la toți, fie străini, fie indigeni, totuș, precum la orice act juridic, capacitatea străinului are a se regula după legea națională, asemenea și la contractul de căsătorie se impune ca condițiile de capacitate să fie acelea admise de legea națională și, prin urmare, și pentru desfacerea căsătoriei, indiferent de formele acelei desfaceri, de oarece condițiile pentru desfacere au a fi acele admise de legea națională.

Această regulă admisă de conferința dela Haga și consacrată prin legea din 17 Iulie 1904, care a ratificat convenția respectivă, se aplică fără de-

osebire atât străinilor trecători, cât și acelor care sunt domiciliați în țară.

No. 64. — Respins, ca neintemeiat, recursul făcut de Lucian Bertola, contra deciziei Curței de apel din București, secția III, No. 7 din 1909, dată în proces cu Louise Bertola ¹⁾,

S'au ascultat: d-l avocat Em. Culoğlu, în dezvoltarea motivelor de casare; d-l avocat Gr. Urlățeanu, în combateri; d-l procuror P. Sadoveanu, în concluziuni.

Curtea, deliberând,

Asupra motivului de casare invocat:

«Curtea de apel din București, secția III, prin decizia No. 7 din 1909, judecând că convențiunea dela Haga se aplică fără distincțiune, orăcui italian, fie trecător pe teritoriul nostru, fie domiciliat în România, a făcut o greșită interpretare a acestei convențiuni. În adevăr, convențiunea dela Haga interzice Italianilor din țara noastră și de a divorța și de a se separa de corp. Printr'această dispozițiune draconiană se dărâmă principiile de ordine publică admise în România în materie de căsătorie. Această dispozițiune n'a fost însă admisă decât pentru a împiedica pe Italianii trecători de a eluda interzicerea prevăzută de codul Italian de a divorța, după cum rezultă din expunerea de motive ce însoțește proiectul de lege prezentat Corpurilor legiuitoare române; deci, convențiunea nu se poate aplica acelor Italiani domiciliați în țara noastră și plecați din Italia fără gând de întoarcere, cum este familia Bertola, care este proprietară de imobile în București».

Având în vedere că, prin decizia supusă recursului, se stabilește că soțul Bertola, italian, acum în România, a cerut desfacerea căsătoriei prin acțiune introdusă la tribunalele Române, care cerere s'a respins prin acea decizie, pentru motivul că legile Italiei nu admit divorțul; că, dar, este a se ști după care lege se regulează desfacerea căsătoriei a soților străini, anume: după legea națională, sau după legea locului unde domiciliază sau unde se află;

1) Vezi această decizie în *Dreptul* No. 18 din 1909, precum și adnotația d-lui profesor D. Alexandrescu, ce o însoțește. N. R.

Considerând că condițiile de celebrare și de desfacere a unei căsătorii se poate crede că sunt de ordine publică, de o potrivă aplicabile la toți, fie indigeni fie străini; că, însă, dacă administrația publică a oricărui Stat are interes a cunoaște condițiile acelor cari viețuiesc în Stat, cu deosebire dacă sunt sau nu căsătoriți și, dar, a cere ca consacrarea cât și desființarea căsătoriei să nu se poată face decât după legile țării locului unde se află această regulă, de s'ar aplica în mod absolut și în privința tuturor străinilor cari se află într'un Stat, s'ar înlesni producerea de conflicte între legea locului unde se află străinii și între legea națională a străinilor; că, astfel, străinul ar putea, fiind în altă țară, să contracteze sau să ceară desfacerea căsătoriei, cu toate că legea națională nu admite;

Considerând că, precum la orice act juridic, capacitatea străinului are a se regula după legea națională, asemenea și la contractul de căsătorie se impune ca condițiile de capacitate să fie aceleași admise de legea națională, și prin consecință, și pentru desfacerea căsătoriei, independent de formele de desfacere, condițiile pentru desfacere se impun să fie aceleași admise de legea națională; că conferința dela Haga a consacrat, pentru evitarea de conflicte, că atât pentru încheerea căsătoriei de străini, asemenea și pentru desfacerea căsătoriei dintre străini, legea națională are a determina condițiile pentru încheere și pentru desfacere; că, în cât privește desfacerea căsătoriei, acest principiu s'a consacrat prin legea din 17 Iulie 1904, care a ratificat convenția respectivă a conferinței dela Haga;

Considerând că se obiectează contra aplicării legii sus citate, că ea s'ar aplica numai la acei străini cari trecători s'ar afla în România, nu însă la acei soți cari, ca soții Bertola, ar fi domiciliați în România, fără gândul de a se mai întoarce în Italia; că, în orice caz, soții Bertola ar fi Italiani numai sub raportul naționalității lor; că numai sunt cetățeni Italiani, și de aceea legea română ar avea a se aplica;

Considerând că convenția dela Haga, prin art. 1 și 2, nu distinge între străinii cari trecători s'ar afla în alte țări unde vor să ceară desfacerea căsătoriei lor, și între aceia cari ar domiciliu în țară străină; că însăși expunerea de motive a legii din 17 Iulie 1904, prin care se ratifică convenția dela Haga, asemenea nu indică cea deosebire între străinii cari trecători se află în România și aceia cari ar fi domiciliați în țară străină; că, fără deosebire, se stabilește regula că n'are a fi observată decât legea națională a soților străini;

Considerând că nu s'a contestat că soții Bertola n'ar fi supuși italieni, pentru ca legea italiană, care operește cu totul desfacerea căsătoriei, să nu li să poată aplica;

Considerând că legea locului s'ar putea aplica în privința unor soți străini, când aceștia ar fi încetat să fie considerați ca supuși protecției Statului lor originar, în

cazul de față a Italiei, deși nu sunt cetățeni ai Statului român; că am avea ipoteza unor soți cari ar fi heimatloși, ipoteză însă care ar trebui să fie constatată pentru ca să se poată aplica legea română, și ca după aceasta să se poată cere desfacerea căsătoriei;

Considerând că, întrucât soții sunt italieni, adică supuși protecției Italiei și cetățeni ai Italiei, cu toate că au domiciliul în România, și cu toate că s'ar părea că ei n'au gândul a se întoarce în Italia, totuși nu pot cere desfacerea căsătoriei, pentru că legile Italiei nu admit desfacerea căsătoriei, și legea Italiei este legea națională care, în materia aceasta, are a fi aplicată;

Că, de aceea, motivul fiind neîntemeiat, recursul are a fi respins.

Pentru aceste motive, respinge, etc.

SECȚIUNEA III

Audiența dela 30 Septembrie 1908

Președinta d-lui G. P. Petrescu, președinte

M. Weissman cu firma comercială F. Martin et Co. și alții

ACȚIUNE.— OBIECTUL EI.— CERERE ALTERNATIVĂ.— MARFA SAU VALOAREA EI.— APEL.— ADMITEREA LUI.— CONDAMNARE NUMAI LA PLATA VALOAREI.— DACĂ CONSTITUE O VIOLARE A ART. 327 PR. CIVILĂ.

COMISIONAR.— CULPA LUI.— APRECIEREA INSTANȚELOR DE FOND.— LIPSA DE CONTROL A CURȚEI DE CASAȚIE.— ART. 1340 CODUL CIVIL.

RECURS.— MOTIV DE.— NEARĂTAREA OMISIUNII DE CARE RECURRENTUL SE PLÂNDE.— RESPINGERE.

1° Din faptul că reclamantul cere la prima instanță marfa trimisă sau valoarea ei, iar în apel cere numai valoarea ei, de oarece marfa s'a uzat și Curtea îi acordă această valoare, iar nu alternativă cerută la primii judecători, nu poate fi vorba de schimbarea obiectului cererei, și prin urmare art. 327 pr. civilă nu este violat.

2° Potrivit art. 1340 codul civil, instanța de fond este în drept să facă constatări și să aprecieze în mod suveran culpa unui comisionar, fără ca acest drept să poată fi supus controlului Curții de casație.

3° Este nedovedit motivul de recurs și ca atare urmează a fi respins când recurentul se plânge că Curtea de fond nu a ținut seamă de niște sume de bani ce însăși partea adversă a recunoscut, fără a arăta cari sunt acele sume pentruca înalta Curte să poată controla.

No. 246.— Respins, ca neîntemeiat, recursul făcut de M. Weissman, contra deciziei Curții de apel din Galați, secția I, No. 9 din 1908, dată în proces cu firma comercială F. Martin et C-nie și A. Lacroix et fils.

S'au ascultat: d-l avocat Th. Avenian, în dezvoltarea motivelor de casare; d-nii avocați G. Mitescu și Negreanu, în combateri.

Curtea, deliberând,

Asupra motivelor de casare invocate:

I. «Violarea art. 327 pr. civilă și anume: Prin procesul ce mi-a intentat d-l A. Lacroix fils din Moutel (Franța), prin avocatul său G. Mitescu din Galați, a cerut să fiu obligat a-i restitui marfa în valoare de lei 3596, ce-i fusese comandată, și în urmă, după sosirea la Galați, refuzată de un negustor Penciu Strimancioff din Galați, iar în apel numitul reclamant a cerut și Curtea m'a obligat a-i plăti valoarea mărfii».

Considerând că din această deciziune rezultă că A. Lacroix fils, în calitate de comitent, a chemat în judecată și a cerut să fie condamnat M. Weissman, ca comisionar, să-i restituie niște marfă ce-i fusese comandată și pe care a trimis-o pentru un client care a refuzat să o primească, sau să-i plătească valoarea acelei mărfi; că la această acțiune Weissman a introdus o cerere reconvențională, care are de obiect condamnarea lui Lacroix fils la plata comisionului pentru afacerile făcute împreună și la daune-interese pentru paguba ce i-a cauzat prin retragerea mandatului; că Curtea a admis acțiunea lui Lacroix fils, a obligat pe Weissman să-i plătească valoarea mărfii, și a respins cererea reconvențională;

Considerând că odată ce Lacroix et fils, prin acțiunea sa, a cerut marfa sau valoarea ei, nu se poate zice că Curtea, în apel, a schimbat obiectul cererii, când a condamnat pe recurent să plătească valoarea mărfii numai, iar nu alternativ marfa sau valoarea ei, căci Curtea motivează îndeajuns deciziunea sa în această privință, constatând că restituirea mărfii în natură nu se mai poate face, din cauză că o bună parte din ea a fost înstrăinată de comisionar, iar cealaltă s'a deteriorat din cauza lungului timp cât a stat depozitată în magazie;

Că dar, în apel, nu s'a făcut o cerere nouă, ci Curtea a statuat asupra cererii așa cum a fost făcută la prima instanță, din momentul ce restituirea în natură eră cu neputință, recurentul nu mai putea să fie condamnat alternativ, ci numai să plătească valoarea mărfii, astfel că art. 327 pr. civilă nefiind violat, motivul de casare este neintemeiat.

Asupra motivului II de casare:

«Violarea art. 969 codul civil, și adică:

«Curtea mi-a admis provizionul de 50% numai la suma de 2161, lei. adică numai pentru o parte din afacerile tratate de subsemnatul pentru contul intimatului A. Lacroix fils, pe când toate afacerile tratate de subsemnatul pe contul numitului intimat, sunt în sumă de lei 8155; ceea ce constituie o violare a convențiunii noastre constatată prin însăși scrisoarea lui Lacroix fils din 28 Martie 1902».

Considerând că Curtea de apel, pentru a calcula comisionul convenit lui Weissman, a avut în vedere toate afacerile făcute prin dânsul, Curtea însă constată că pentru o parte din aceste afaceri, nu are drept la nici un

comision, pentru că i-a lipsit buna credință și prin urmare a fost în culpă;

Considerând că, conform art. 1340 codul civil, aplicabil în această materie, Curtea eră în drept să facă această constatare și să aprecieze în mod suveran culpa comisionarului, iar această apreciere nu poate să fie controlată de această Înaltă Curte, prin urmare nici acest motiv nu este intemeiat:

Asupra motivului III de casare:

«Exces de putere, prin aceea că Curtea nu mi-a ținut în seamă diferite sume recunoscute de însuși A. Lacroix-fils»

Considerând că recurentul nu a precizat cari anume sume nu i s'au ținut în seamă de Curte, pentru a se putea controla apoi, dacă în adevăr au fost înlăturate de Curte prin exces de putere, astfel că în aceste condițiuni, motivul invocat este nedovedit și inexact în fapt, căci din deciziunea sa se vede că Curtea a examinat cu deamănuntul toate afacerile făcute de recurent și sumele ce i se cuvine.

Pentru aceste motive, respinge.

CURTEA DE APEL DIN BUCUREȘTI

SECȚIUNEA III

Audiența dela 18 Decembrie 1908

Președinta d-lui N. Budișteanu, președinte

Leposava Gheorghievici și alții cu C. Leca și alții

(Afacerea Momulo)

CITAREA PĂRȚILOR. — PĂRȚI DOMICILIAȚE ÎNTR'Ō ȚARĂ CARE N'A ADERAT LA CONVENȚIA DELA HAGA. — APLICAREA ART. 75 § IX PROC. CIVILĂ.

CITAREA PĂRȚILOR. — TERMENUL DE 40 ZILE. — APLICAREA ACESTUI TERMEN NUMAI LA PRIMA ÎNFĂȚIȘARE A PĂRȚILOR. — ART. 78 § ULTIM PR. CIVILĂ.

STARE CIVILĂ. — DOVEDIREA STĂREI CIVILE ÎN UNGARIA ÎNAINTEA PUNERII ÎN APLICARE A LEGEI CARE INTRODUCE CĂSĂTORIA CIVILĂ ÎN ACEASTĂ ȚARĂ. — ȚINEREA REGISTRELOR DE CĂTRE PREOȚI. — INEXISTENȚA REGISTRULUI AȘA ZIS DE CASE ȘI FAMILII.

1° Părțile domiciliate într'Ō țară care n'a aderat la convențiunile dela Haga, precum este în specie Serbia, nu pot fi citate, orcare ar fi naționalitatea lor, pe calea diplomatică, ci numai conform art. 75 § IX pr. civilă.

2° Termenul de 40 zile al citațiunii, prevăzut de art. 78 § ultim proc. civilă, pentru acei domiciliați afară din România, nu se aplică decât primului termen dat părților spre a-și pregăti apărarea lor, nu însă și la termenele ulterioare, citațiunea neavând, în aceste cazuri, alt scop decât acela de a aduce la cunoștința părților termenul de înfățișare.

3° În Ungaria, înainte de 1 Octombrie 1895, data

punerii în aplicare a legii privitoare la căsătoria civilă, preoții bisericilor de orice cult, aveau îndatorirea de a ține registrele de stare civilă, privitoare la nașteri, căsătorii și decese, sub privigherea protopopilor sau episcopilor.

De nicăiri nu se constată însă că, pe lângă aceste registre oficiale, preoții ar mai fi fost încă obligați a ține un registru particular, așa zis de case și familii, pentru trecerea familiilor enoriașilor, cu arătarea datei nașterii, căsătoriei și morții fiecărui membru al familiei; așa că extractul de pe un asemenea registru nu poate face nici o dovadă în justiție, în privința filiațiunii părților.

No. 339.— Laposava Gheorghevici și Darinka Gheorghevici, aceasta din urmă decedată în cursul apelului și reprezentată în urmă prin moștenitoarele sale, Laposava Gheorghevici și Maria Pavel Gheorghevici, au făcut apel în contra sentinței civile cu No. 610 din 1905, a tribunalului Ilfov, secția I, dată în proces cu C. Lecca și alții.

S'au prezentat: apelanta, asistată de d-l avocat C. I. Polizu; intimații, asistați de d-l avocat Al. Djuvara.

Curtea,

Având în vedere incidentul ridicat de apelante, pentru anularea procedurii de astăzi;

Având în vedere că, din certificatul cu No. 26242 din 1906, liberat de Ministerul afacerilor străine, se constată că guvernul Serbiei nu a semnat și nu a aderat la convențiunea de drept internațional privat, încheiată la Haga la 14 Noembrie 1896 și 22 Maiu 1897, la care participă între alte state și România;

Considerând că nu importă dacă apelantele sunt sus-puse protecțiunii sârbești, sau altei protecțiuni, cum susțin apărătorii lor, a Austro-Ungariei; este de ajuns că dănele au domiciliul la Belgrad, în Serbia, și cum acest stat nu a aderat convențiunii dela Haga, apelantele nu pot fi citate pe cale diplomatică, ci dănele cad în cadrul aceloră prevăzuți în art. 75 alin. IX din pr. civilă, care prevede că cei cu domiciliul sau reședință cunoscută în străinătate, se vor cita prin procuratorul lor din țară, dacă au unul cunoscut, iar lor se va trimite o citațiune printr'o scrisoare recomandată la adresa din străinătate, iar recipisa de predarea scrisorii va ține loc de dovadă. Dacă ei n'au procurator cunoscut în țară, pe lângă citația trimisă lor prin scrisoare recomandată, citația se va publica în *Monitorul oficial*;

Considerând dar, că pentru termenul de astăzi, apelantele sunt citate în condițiunile art. 75 alin. IX din procedura civilă, deci din acest punct de vedere procedura este îndeplinită;

Având în vedere că termenul de 40 zile al citațiunii pentru cei cu domiciliu în afară din România, prevăzut

de art. 78 din procedura civilă, nu se aplică decât primei citațiuni; or, în speță, nu este prima citațiune, deoarece procesul a suferit mai multe amânări, astfel că și din acest punct de vedere procedura este îndeplinită;

Considerând, pe de altă parte, că scopul citațiunii nu este altceva, decât a aduce la cunoștința părții termenul înfățișării;

Considerând că însăși apelantele au cunoștința termenului de astăzi, căci citațiunile trimise la Belgrad prin scrisori recomandate, au fost trimise prin retour-recipient și pe aceste retour-recipient se văd semnăturile apelantelor, și dovadă că este așa, este faptul că procuratorul apelantelor din Belgrad, d-l Swetozar M. Popadici, se prezintă azi în instanță și pune concluziuni, deci oricare ar fi nulitatea procedurii, ea se acoperă prin prezența părții în instanță;

Având în vedere că, în ce privește procedura față de intimați, deși nu apelantele ar avea dreptul să invoace nulitatea procedurii, dar totuși intimații se prezintă cu toții prin procuratorul lor, d-l C. Lecca, și deci oricare nulitate de procedură se acoperă prin prezența părții în instanță;

Având în vedere că ceea ce interesează, este faptul dacă intimații fiind citați printr'o singură citație la procuratorul lor, nu se frustrează fiscul;

Considerând că intimații au achitat astăzi toate taxele citațiunilor pentru toți intimații, deci, nici din acest punct de vedere nu se poate invoca nulitatea procedurii.

Pentru aceste motive, respinge incidentul.

In fond,

Având în vedere că, prin această acțiune adusă în judecata Curții, apelantele reclamante la întâia instanță, cer să fie obligați intimații a le predă întreaga avere rămasă pe urma Ecaterinei Mamulo Cardini, decedată în 1885, susținând: 1) că dănele au singure vocațiune la succesiunea decedatei Ecaterina Momulo Cardini, în calitate de rude colaterale în al VI-lea grad, descinzând dintr'un anume Dimitrie Gheorghevici, meșter, și din soția acestuia, Christina, cari au avut cinci copii, între cari pe Nichifor Gheorghevici, străbunicul apelantelor și pe Timotei Gheorghevici, tatăl legitim al Ecaterinei Momulo Cardini, din căsătoria lui cu Maria, fiica soților Mihail și Ecaterina Alexio; 2) Că intimații nu sunt în niciun grad de înrudire cu Ecaterina Momulo Cardini, astfel că stăpânesc fără calitate succesiunea acesteia;

În subsidiar, apelantele au mai adăugat pentru întâia oară înaintea Curții că, în ipoteza când s'ar recunoaște intimaților calitatea de rude în grad succesibil cu defuncta despre mama acesteia, calitate pe temeiul căreia au fost puși în stăpânirea averii, să li se acorde, ca rude despre tată, jumătate din toată averea mobilă arătată în inventarul succesiunii, pe motiv că decedata Ecaterina Mamulo Cardini ar fi fost supusă austriacă, și conform

legilor austriace, averea succesorală mobilieră urmează a fi împărțită pe jumătate între rudele din linia paternă și cele din linia maternă;

Având în vedere actele din dosar, debaterile orale ale părților și concluziunile scrise;

Având în vedere că, în fapt, se constată că în urma încetării din viață a Ecaterinei Momulo Cardini, intimații, dovedind că sunt copii ai surorilor mamei defunctei, adică rude colaterale în al IV-lea grad, au fost puși în stăpânirea averii care face obiectul judecății de azi, prin sentința cu No. 2 din 13 Ianuarie 1886 a tribunalului Ilfov secția II, pronunțată contradictoriu cu Maria Tabay, care se pretindea fiica legitimă a Ecaterinei Momulo Cardini, sentință confirmată prin deciziunile cu No. 121 și 120 din 24 Maiu 1886 și 7 Maiu 1887 ale Curții de apel din București secția III;

Că dar intimații, stăpânind ca moștenitori legitimi și pe temeiul de hotărâri definitive averea ce li se revendică, urmează în prealabil a se cerceta actele și dovezile cu cari apelantele voesc a-și stabili înrudirea cu defuncta și, prin urmare, vocațiunea succesorală;

Având în vedere că în sprijinul acestei înrudiri și anume, pentru a dovedi mai întâiu că Timotei și Nichifor sunt frați și amândoi născuți din părinții Dimitrie și Christina Gheorghevici, apelantele, în lipsă de acte de stare civilă ce pretind că au fost distruse în 1848 printr'un incendiu, au înfățișat un extras confesional în care se arată că un Gheorghevici meșter și soția sa Christina au avut cinci copii: Pelaghia, Nichifor, Timotei, Teodor și Ana; extras liberat după un act dintr'un registru ce s'ar fi ținut pe vremuri de preotul Bisericii din Tomasevatz și pe care apelantele îl numesc «registru întocmit pentru case și familii»;

Că dar urmează a se examina dacă un asemenea registru a avut existență legală și care ar fi fost forța lui probantă;

Având în vedere că, în Ungaria, țara de origină a autorilor apelantelor, înainte de 1 Octombrie 1895, data punerii în aplicare a legilor XXXI, XXXII și XXXIII din 1894, privitoare la căsătoriile civile, la determinarea religiunii copiilor născuți sau cari se vor naște și la actele de stare civilă, preoții bisericilor de orice cult, pentru constatarea și dovedirea nașterilor, căsătoriilor și deceselor, aveau îndatorirea de a ține registre întocmite după anumite formulare și cari trebuiau să fie cercetate de Protopopi sau Episcopi în inspecțiunile ce făceau, îndatorire pe care, pentru timpul când s'a întocmit registrul după care apelantele au luat extrasul matricular, o învederează:

a) Patenta imperială din 20 Februarie 1789, în care se prevede că fiecare preot în circumscripțiunea ce păstorește este îndatorat să țină registre separate pentru născuți, căsătoriți și morți (§ 1), cari trebuiau să fie cercetate de episcopi cu ocaziunea inspecțiunilor (§ 7). Aceste registre

existau însă cu mult înainte, căci în această patentă se arată că s'a căutat a se da registrele de până atunci «o formă fixă generală și, prin aceasta, siguranță legală» ele interesând deopotrivă atât statul în general, cât și familiile în particular;

b) Decretul Curții din 19 Ianuarie 1784, privitor la îndatorirea preoților de a ține separat registre pentru fiecare localitate (cătun) din parohie;

c) Decretul Curții din 14 Ianuarie 1787 care la punctul II arată că aceste registre «nu merită ca acte publice deplin crezământ, decât numai în privința acelor înregistrări pentru cari anume au fost instituite . . . »;

d) Rescriptul din 16 Iulie 1779 «rescriptum Illiricae nationis» privitor la autonomia sârbo-națională din Ungaria, Croația și Slavonia, în care, la § 32 și 35, se găsește următoarele întocmiri:

«Protopopii vor supraveghea ca parohii, cari sunt supușii lor, să se conducă în bună regulă în funcțiunile lor. Din cand în când vor stăruii ca pe viitor să se țină în bună regulă patru registre parohiale în cari se vor trece parohienii născuți, căsătoriți, morți și spovediți . . . » (§ 32).

«Registrele botezaților, morților, căsătoriților și spovediților în toate parohiile se vor ține după formulare tipărite. Aceste registre vor fi controlate cu cea mai mare exactitate de către Episcopi și Protopopi când inspectează parohiile» (§ 35).

e) Rescriptul dela 5 Aprilie 1782 intitulat «de consistoriis et objectis in iisdem pertractandis» în care la § 5 aliniatul f; între alte îndatoriri puse consistoriului, se indică și aceia de a îngriji în mod cât mai riguros «ca parohii locali neuniți, să țină exact și conștiincios matricolele și registrele botezaților, căsătoriților și morților»;

Având în vedere că apelantele susțin că, pe lângă registrele mai sus arătate, mai există și un registru întocmit pentru case și familii, în cari preoții erau obligați să treacă familiile enoriașilor cu arătarea datei nașterii, căsătoriei sau decesului pentru fiecare membru al familiei, registru din care au luat extrasul matricular al familiei Gheorghevici, invocând în sprijinul acestei dovezi: a) Mai multe dispoziții din legile ungare privitoare la extractele matriculare din registrele de născuți, căsătoriți și morți, la modul d'a se face dovada în general și la privilegiuirile acordate bisericii sârbo-neunite; b) circulara cu No. 52889 din 8 Octombrie 1891 a Ministerului de finanțe ungar; c) mai multe acte liberate de parohiatul bisericii sârbe din Tomasevatz, protopresbiteriatul sârbo-ortodox din Panciova, consiliul eparhial și episcopatul din Verșet;

Având în vedere că, în textele de legi invocate, nu se vorbește de un asemenea registru, nici ca document public, nici ca registru particular, exclusiv confesional și putând face dovada filiațiunei în caz de lipsă justificată a registrelor de născuți, căsătoriți și morți, sau cel puțin un început de dovadă;

Având în vedere că, prin circulara Ministerului de fi-

nance ungar din 8 Octombrie 1891, se arată preoților modul de a taxă, din punctul de vedere al legii timbrului, actele ce vor liberă după registrele cu ținerea cărora erau însărcinați, întrebându-se pentru arătarea acestor acte, cuvintele «rapoarte familiare ca extrase sumare ale matricolelor»;

Având în vedere că, prin cuvintele «rapoarte familiare» din circulară, nu se poate înțelege decât numai rapoartele întocmite după registrele de stare civilă, și aceasta reiese în mod învederat din chiar textul circularii, care explică că aceste rapoarte familiare sunt extrase sumare ale matricolelor și din § 93 al legii XXXIII; relativă la actele de stare civilă, care are cuprinderea următoare: «matricolele confesionale cari s'au ținut înaintea începerii conducerii matricolelor de stat relative la nașteri, decese și cununii, ca și extrasele lor, rămân și în viitor documente publice». Din aceasta se învederează că rapoartele familiare liberate de preoți, nu pot fi întocmite decât numai ca extrase din matricolele de stare civilă ținute de dâșii înainte de 1895, care au fost și au rămas considerate ca documente publice;

Având în vedere că actele liberate de diferite autorități bisericesti, arată că registrele pe case și familii erau obligatorii pentru preoții bisericii sârbe neunite, că un asemenea registru a fost ținut și pentru biserica din Tomasevatz, unde s'a trecut familia Gheorghevici; că întreaga arhivă a acestei biserici a perit printr'un incendiu ce a avut loc la 6 Decembrie 1848, nemai rămânând decât registrul de case și familii, care în acest caz de lipsă justificată a actelor de stare civilă, face dovadă pentru toate cele cuprinse în el;

Având în vedere că arătările din aceste acte, cu privire la existența legală a unor asemenea registre și la forța lor probantă, nu sunt sprijinite pe nici un text de lege în care să se vadă când au fost înființate, ce trebuiau să conțină, după ce anume reguli și formulare trebuiau întocmite și, în fine, ce dovadă se putea face prin ele, astfel după cum se arată prin legile examinate mai sus, pentru toate celelalte registre confesionale ținute de preoții diferitelor culturi;

Că dar, toate aceste arătări trebuiesc considerate ca simple afirmațiuni nedovedite, și prin urmare nu pot fi ținute în seamă;

Că, independent de toate acestea, registrul se prezintă și în condițiuni cu totul neregulate, căci, deși înființat ca registru pentru spovediți, după cum învederează titlul ce-l poartă și formularele tipărite, dâșul nu a avut o asemenea întrebare, ci a servit numai pentru înscrieri de familii, ceea ce este neexplicabil, căci pentru asemenea înscrieri, după chiar certificatul protopopului din Panciova, la care s'au referit apelantele, se țineau registre speciale cu formulare anume arătate; că, pe lângă aceasta, în registru nu se arată comuna pentru care a fost ținut, ceea ce face că nu se poate ști dacă înscrierile au fost făcute de

preotul din comuna Tomasevatz; că actele conținute în el nu poartă nici semnătura persoanei care le-ar fi dresat, nici pe aceea a protopopului sau episcopului pentru verificare;

Având în vedere toate acestea, rezultă că, cu privire la Biserica sârbo-neunită, în afară de registrul pentru spovediți, special acestei biserici, precum și de cele pentru născuți, căsătoriți și morți, obligatorii pentru toate popoarele din imperiul Austriei înainte de 1867, n'a existat ca registru legal și obligatoriu ținut de preoți și așa zisul registru confesional, întocmai pentru case și familii; că puterea doveditoare a registrelor obligatorii eră strâns limitată la faptele pentru cari fuseseră întocmite (decretul Curții din 15 Ianuarie 1787, punctul //); că, în fine, dacă acest registru a existat înainte de 1848, el nu poate fi considerat nici ca document public, căci nu s'a dovedit existența lui legală și forța probantă, nici cel puțin ca registru privat, căci nu poartă semnătura persoanei care l-ar fi ținut, a protopopului sau episcopului, cu ocaziunea inspecțiunilor ce erau îndatorați să facă;

Că dar, acest registru nu poate servi pentru stabilirea filiațiunii și prin urmare înrudirea apelantelor cu Ecaterina Momulo Cardini, întemeiată pe actul aflat în acest registru, rămâne nedovedită.

Având în vedere că, chiar dacă s'ar fi stabilit că registrul din care s'a luat extractul confesional a fost ținut de preot, conform unei îndatoriri puse de lege, și că poate servi pentru constatarea filiațiunii în caz de lipsă justificată a registrelor de stare civilă, totuși înrudirea apelantelor cu defuncta Ecaterina Momulo Cardini rămâne nedovedită, pentru considerațiunile următoare:

Având în vedere că acest registru a fost înființat pentru anii 1823 și următorii; că aceasta rezultă: a) din formularele actelor din registru, unde se văd întocmite rubrici pe an, începând dela 1823 (actele dela pag. 49—50 și 199—200); b) din certificatul oficial al episcopului diocezan Zmejanovici, liberat lui Const. Lecca, în urma cererilor adresate Ministerului de externe al României și consulatului general român din Buda-Pesta, certificat în care se arată că acest registru a fost înființat pentru anul 1823 și următorii;

Având în vedere că, la un interogator luat la 23 Septembrie 1823 de către magistratul din Sibiu, Timoteiu, tatăl Ecaterinei Momulo, răspunde că este negustor, cetățean și proprietar în orașul Sibiu;

Având în vedere că, din extractul înfățișat de apelante pentru dovedirea morței lui Nichifor Gheorghevici, străbunicul lor, se constată că acesta a încetat din viață la 16 Ianuarie 1814 în Becicherecul-Mare, oraș în care a trăit dâșul și familia sa, căci din actele prezentate de apelante, se vede că în Becicherecul-Mare s'a născut la 1801 și a murit la 1853, Teodor, fiul lui Nichifor, bunicul apelantelor, și tot aci s'a născut Pavel, la 1 Martie 1837, tatăl apelantelor;

Având în vedere toate acestea, rezultă că Timotei Gheorghievici, tatăl Ecaterinei Momulo Cardini, cetățean și locuitor în Sibiu, unde a și murit la 1832, și mai cu seamă Nichifor Gheorghievici, străbunicul apelantelor, care a murit la Becicherecul-Mare la 16 Ianuarie 1814, nu mai puteau fi trecuți în anul 1823 sau în urmă, ca aflători în Tomașevatz și enoriași ai bisericii din această comună;

Că dar, frații Nichifor și Timoteiu, înscrși în acest registru, sunt cu totul alte persoane decât Timoteiu, tatăl Ecaterinei Momulo Cardini și Nichifor, străbunicul apelantelor;

Că, nu se poate admite susținerile apelantelor, după cari acest registru ar fi fost întocmit după alte registre ce s'ar fi ținut înainte, și prin urmare se puteau trece și persoane ce nu se mai găseau aflătoare în comună, căci, într'un asemenea caz, registrul acesta nu numai că n'ar fi fost de nici un folos, dar ar fi produs o mare confuziune și din punctul de vedere al intereselor exclusiv bisericesti și din acela al recensământului general al populațiunii, căci în el s'ar fi trecut persoane moarte sau altele cari aparțineau altor comune, așa că acestea, în urmă, ar fi fost înregistrate de mai mulțori. Dealtfel, certificatul episcopului Zmejjanovici și titlul rubricii în care sunt trecuți membrii familiei Gheorghievici, arată că este vorba de persoane aflătoare în momentul înscrierii;

Că, chiar dacă întocmirea unor astfel de registre s'ar fi făcut după altele ținute înainte, totuș pentru enoriașii strămutați în altă comună sau încetați din viață, ar fi urmat să se facă mențiuni despre aceasta, după cum se arată în actele liberate de autoritățile bisericesti de cari s'au servit apelantele, ceea ce în actul familiei Gheorghievici, din registrul Bisericii dela Tomașevatz, nu se vede nici pentru Timotei, locuitor în Sibiu, nici pentru Nichifor, mort cu mult timp înainte de 1823; că, astfel, înrudirea apelantelor cu Ecaterina Momulo Cardini este nedovedită și din acest punct de vedere.

Pentru aceste motive, în majoritate, respinge apelul.

Semnați: N. Budișteanu, C. Sărățeanu, N. Procopescu.

Opiniune

Subsemnații, diferim de majoritate pentru parte din motive și anume: relativ la extrasul dela foliul 305 al registrului comunei Tomașevatz, pe anii 1823 și următorii, intitulat «pentru spovediți», dar ținut după case și familii;

Având în vedere că apelantele, pentru a-și stabili rudenii lor cu Ecaterina Momulo Cardini, a cărei succesiune o reclamă, au produs mai multe acte, între cari și acel extras care constată că în satul Tomașevatz a existat un oarecare D. Gheorghievici cu soția Christina și mai mulți copii, între cari Nichifor, născut la 1765, și Timoteiu, la 1767;

Având în vedere că intimații au contestat orice valoare

juridică extrasului, întrucât nu este întemeiat pe acte de stare civilă scoase din matricole, și pe lângă aceasta, nici nu inspiră încredere;

Având în vedere că, în privința acestui extras, Curtea, prin jurnalul No. 701 din 23 Ianuarie 1908, a redeschis desbaterile și pus în discuția părților următoarele patru puncte: 1° dovada prin alte mijloace, pe deoparte, a arderii bisericii din Tomașevatz și scăparea registrului din care s'a liberat extrasul în discuție, iar pe de alta, dacă nu se află în acea comună alte condici sau acte din care să se poată reconstitui actele de stare civilă distruse; 2° dacă, după secularizarea stărei civile, condicile bisericesti anterioare au rămas în păstrarea preoților și cine este competent azi a liberă certificate sau copii după ele; 3° care este forța probantă a condițiilor de spovedanie în general în Ungaria; și 4° cari sunt, în caz de distrugere sau desființare a actelor de stare civilă, mijloacele permise de legea ungară pentru reconstituirea lor;

Având în vedere că apelantele, în conformitate cu jurnalul Curței, au făcut dovada, cu certificatul autentic al consiliului comunal din Tomașevatz, No. 147 din 26 Februarie 1908, cu procesul-verbal de depozitiile martorilor încheiat de autoritatea zisei comune în ziua de 25 Februarie 1908 și cu scrisoarea preotului păstrător al registrului, scrisoare din 6/19 Decembrie 1907, că în 1848 a avut loc războiul cu incendiu în acel sat, incendiu în care a ars toate registrele de stare civilă și n'a fost scăpat, de preotul Alexe Radulovici de atunci decât registrul în discuție, iar cu legea ungară în materie de probațiune din 1868, art. 54, § 155 și încheerile autorităților bisericesti superioare și anume: certificatul consistoriului din Verșet, din 6/19 Martie 1908, raportul episcopului diocesiului către ministrul ungar și certificatul protopresbiteratului din Panciova, No. 63 din 1908; că, în asemenea cazuri de forță majoră, registrul scăpat, deși nu este de stare civilă, ci numai de case sau familii, constituie, în lipsă de orice alte condici sau acte, cum este cazul din Tomașevatz, singurul și unicul document pentru reconstituirea actelor de stare civilă distruse;

Având în vedere că apelantele au făcut asemenea dovadă cu rescriptul națiunii ilirice din 16 Iulie 1779, cu rescriptul imperial din 10/6 1868 § 10, cu legile ungare din 1894 art. 33 § 93 și 94 și din 1878, art. 5 § 397, că biserica sârbă își avea autonomia sa încă din 1779 și și-a păstrat-o și după secularizarea din 1894, în sensul că registrele confesionale anterioare au rămas tot în păstrarea preoților ei, fiind aceștia singuri competenți a liberă extracte valabile și autentice după ele; iar cu § 5 din sistema consistorială din 5 Aprilie 1782, cu circulara Ministrului de finance ungar, No. 52889 din 1891, și cu actele autorităților bisericesti menționate mai sus, că și registrul în discuție, intitulat «de spovediți», dar întocmit și ținut după case sau familii, eră și el un registru confesional obligatoriu; și, nu numai atât, privit și el ca un

document public, întrucât extractele după el erau supuse timbrului și serveau la recrutare.

Considerând că fiind stabilit, din actele specificate mai sus, că registrul dela Tomașevatz este un registru confesional, obligatoriu pentru preoții sârbi și că aceștia erau competenți pentru a le păstra și liberă copii după ele, fiind considerați, în privința lor, ca funcționari publici, este evident că atât registrul, cât și extrasul de față, liberat de un asemenea preot în condițiunile legii locului, fac deplină credință de cele cuprinse în ele, întrucât sunt considerate ca documente publice și, ca atari, investite cu toată puterea probatorie;

Considerând că odată ce registrul și extrasul din el au acest caracter probatoriu, nu mai este nici o îndoială că ele pot servi ca elemente esențiale pentru reconstituirea și suplinirea actelor de stare civilă arse ale comunei Tomașevatz, întrucât pe deoparte s'a făcut dovada complectă că registrele de stare civilă ale acelei comune au fost distruse prin caz de forță majoră, incendiul din 1848, și nu mai există alte condici sau acte din cari ar putea extrage ceva; iar pe de alta că legea ungară permite în asemenea cazuri orice dovadă și chiar prescripțiuni;

Considerând dar că extrasul, din cauza împrejurărilor arătate și întrucât nu se probează de intimați falsitatea lui, constituind dovadă, atât pentru existența familiei D. Gheorghievici cât și a copiilor Nichifor, născut la 1765, și Timotei la 1767, suntem de părere, cum a făcut și tribunalul, a se ține seamă de el în stabilirea rudeniei apelantelor și diferim în acest punct de majoritate.

Semnați: Em. Anastasiu, St. Mladoveanu.

Observație. — Curtea din București interpretă, în specie, legile unguerești privitoare la starea civilă din Ungaria, înaintea legii XXXI din 1894, care introduce în această țară căsătoria civilă în locul acelei religioase (*T. cz. házassági jogról*). Vezi această din urmă lege în *Annuaire de législation étrangère*, anul 1894, tomul 24, p. 355 urm., asupra căreia cpr. D. Alexandresco, tom. I, pag. 537, nota 2 (ed. 2-a). Vezi în privința aplicării legilor străine în România, D. Alexandresco, tom. I, pag. 151 urm. (ed. 2-a), precum și pag. 153, tex și note, unde se arată că, după o jurisprudență constantă, admisă atât la noi cât și în străinătate, orcare ar fi documentele produse de părți în privința dovedirii legilor străine, judecătorii fondului le apreciază după împrejurările fiecărei cauze, și această apreciere intrând în domeniul exclusiv al faptelor, scapă de orice control superior.

S. R.

JURISPRUDENȚA STRAINA

TRIBUNALUL CIVIL DIN GAND

11 Iulie 1907

CERCETAREA PATERNITĂȚEI.— LIPSA DE ACȚIUNE DIN PARTEA FEMEII DEVENITĂ MAMĂ.— ART. 340 COE. FR. (307 COD. CIV. ROM.).

Cercetarea paternității fiind oprită, singurul fapt al unei femei de a fi devenit mamă în timpul când ea întreține relații cu un bărbat, nu este de natură, în lipsa seducțiunii acestei femei prin manoperi frauduloase, de a crea în folosul ei și în contra bărbatului o obligație civilă din cauza copilului născut.

Această soluție este admisibilă chiar atunci când pretinsul tată s'a îngrijit de copil un timp oarecare, plătind mamei o pensie alimentară.

Tribunalul,

Considerând că reclamanta nu-și întemeiază acțiunea sa pe seducția de care ar fi fost victimă; că ea nu dovedește că pârâtul i-ar fi promis s'o ia de soție, și ar fi înșelat-o prin manoperi dolozive;

Considerând că cercetarea paternității este oprită și că simplul fapt că reclamanta a devenit mamă în timpul când întreține relații cu pârâtul, nu este de natură a crea în folosul ei o obligație civilă în contra amantului ei;

Considerând că, cu adevărat, pârâtul s'a îngrijit un timp oarecare de copilul reclamantei, plătind acesteia din urmă o pensie lunară;

Că servind această pensie, pârâtul n'a făcut decât a-și îndeplini o obligație de conștiință; că însă nu rezultă din nici o împrejurare că el și-ar fi luat obligația o e a continua cu servirea acestei pensii; că, astfel, acțiunea reclamantei fiind neîntemeiat, cată a fi respinsă, etc.

(Din la Flandre judiciaire).

Observație. — Cercetarea paternității fiind în principiu oprită, femeia nu are nici o acțiune contra tatălui copilului spre a-i cere alimente, și o acțiune în daune din partea ei nu poate fi admisă, dacă n'a existat seducțiune, decât o asemenea acțiune implică în sine o cercetare de paternitate. C. București, *Dreptul* No. 77 din 1891 și autoritățile citate de d-l D. Alexandresco, tom. II, p. 357, nota 2 (ed. 2-a).

Dar dacă paternitatea este mărturisită de bărbat, sau dacă el a luat o obligațiune către femeie, aceasta din urmă are drept la daune în baza art. 998, 999. Obligația luată de către un tată natural, fie chiar printr'un act subsemnătură privată, este deci validă și poate forma obiectul unei acțiuni în justiție, întrucât ea tinde la despăgubirea prejudiciului cauzat prin delictul sau quasi-delictul său. Cpr. Trib. C. Iași și Cas. rom. (afacerea Tzoni-Constandachi), *Cr. judiciar* No. 12 din 1900 și No. 29 din 1901; Bulet. Cas. 1900, pag. 1442; Planiol, I, 1530 (ed. 3-a) și multe alte autorități citate de d-l D. Alexandresco, t. II, p. 357, nota 3. — *Contra*: Baudry et Chéneaux, III, 680; Arntz, I, 601; Demolombe, V, 426.

S. R.